

Pěstování zeleniny na zemědělské půdě

Jan Valeška

v rámci semináře

Zásady správného obhospodařování zemědělské
půdy

(13/018/1310b/164/000699)

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Bedýnky co jsou?

Prodej různých zemědělských produktů (nejčastěji zeleniny a ovoce) v jednotných „bedýnkách“ pro každého odběratele za stejnou cenu.

Znaky bedýnek

lokálnost

- *Od konkrétních producentů pro spotřebitele*

sezónnost

- *obsahují sezónní produkty*

rozmanitost

- *Mnoho druhů potravin*

vysoká kvalita

- *Bio certifikát či osobní znalost producenta*

přiměřená cena

- *Vyšší náklady produke vs. nižší náklady distribuce*

pravidelnost

- *týdenní či 14ti denní frekvenci dle typu produkce*

Vývoj bedýnek

V zahraničí

- VB - box-scheme - od roku 1992 dnes 500 systémů obrat 17 mil. liber Abel and Cole - 50 000 bedýnek týdně.
- Německo - Gemüse kisten
- Francie - AMAP
- Dánsko firma Aarstiderne 100 000 bedýnek od mnoha farmářů

V ČR

- Distribuční kanál malých/eko zemědělců - první bedýnky Josef Vymětal, Ekostatek Vlkanec
- Neformální skupiny či NNO
- Bedýnkoví zprostředkovatelé - skupují produkci z různých zdrojů (velmi se liší)

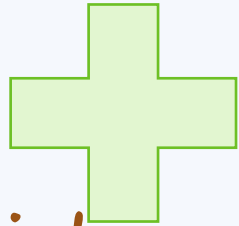
Modely bedýnek

Činnost	vyjít vstříc spotřebiteli	←————→	vyjít vstříc producentovi
Způsob platby	po uskutečnění	předem (za dodávku, za měsíc) a platba se obvykle nevrací	předem na celou sezónu a platba se nevrací
Vztah zemědělce a zákazníka	Zemědělec a zákazník se neznají	zákazník zná jméno zemědělce může se s ním setkat	Zemědělec a zákazník se znají/vídají pravidelně
Možnost výběru	je možnost si přesně vybrat produkty (např. druhy zeleniny)	skladba nákupu je daná zemědělcem/obchodníkem, je možnost dělat změny	skladba nákupu je pevně daná dle toho, co se urodí
Odběrné místo	nákup je dovezen do domu	nákup probíhá v obchodě či na trhu s klasickou otevírací dobou	nákup probíhá na odběrném místě v krátkém časovém úseku nebo na farmě

Činnost	vyjít vstříc spotřebiteli		vyjít vstříc producentovi
Dlouhodobost závazku	jednorázový nákup	pravidelný odběr s možností zrušit odběr/neobjednat si	závazek odebírat produkty celou sezónu
Způsob odběru	nákup balí a předává obchodník při nákupu	nákup je připraven v bedýnce/tašce, zákazník si ho vyzvedne	podíl si seskládá sám zákazník podle seznamu od zemědělce
Provozovatel systému	podnikatel, který produkty překupuje od zemědělce	zákazník/pomocník/nezisková organizace/zemědělec za přiměřenou odměnu za organizaci	zákazníci organizují systém dobrovolnicky
Další závazky	kromě nákupu neexistují další vztahy mezi zemědělcem a spotřebitelem	existují určité další aktivity mezi zemědělcem a spotřebitelem	zákazníci se zavazují podporovat zemědělce v případě neúrody/katastrofy

Přínosy pro zemědělce

Výhody

- jistota odbytu a jeho stálost
- Diverzifikace odběratelů a lepší cena
- Usnadnění administrativy
- Předplatné dopředu (někdy)

Nevýhody

- Vyšší administrativa (než při prodeji do velkoobchodu, ale nižší než při vyřizování samostatných objednávek)
- Logistika
- Širší nabídka produkce
- Nároky na skladování
- Očekávání spotřebitelů

Souhrn příkladů – zeleninové bedýnky

Název	Oblast	Typ	Distribuce	Objednávky	Ceny	Platba	Produkce	Původ
Biofarma Žatec	Praha	Faremní	Odběrné místa	Individuální i bedýnky	5-7 kg á 250,-	Při odběru	BIO - 1 dodavatel	ČR
Karel Tachecí	Praha	Faremní	Odběrná místa	Individuální i bedýnky	5-7 kg á 205,-	Předem i při odběru	BIO - více dodavatelů	ČR/zahraníčí
Freshkoš	Plzeň	Zprostředkovatel	Odběrná místa/do domu	Bedýnky + doplňkový sortiment	5-7 kg 299,-	Předem i při odběru	IPZ - více dodavatelů	ČR/zahraníčí
Farma Klokočí	Liberec	Faremní	Odběrné místo	Bedýnky	5-7 kg á 185	záloha	BIO - více dodavatelů	ČR
Freshbedýnky	Praha	Zprostředkovatel	Do domu	Individuální i bedýnky	5 kg á 450	Při odběru	BIO - více dodavatelů	ČR/zahraníčí
Farmbox.cz	Brno	Zprostředkovatel	Do domu	Individuální i bedýnky	4 kg á 230,-	Při odběru	IPZ, konvenční, bio - více dodavatelů	ČR
Bedýnky Ostrava	Ostrava	Zprostředkovatel	Do domu/odběrné místo	Bedýnky	3-5 kg 300,-	Při odběru	IPZ, „domácí“ - více dodavatelů	neuveďeno

Další příklady

Hovězí balíky

- Jednotný balíček hovězího masa
- Výdej na odběrném místě (Praha, Plzeň)
- Jednotná cena 1000,- Kč a hmotnost 5 kg (+ kosti)
- Objednávka na rok dopředu (měsíční frekvence dodávek)

Mes voisins de panier

- 14 hospodářství
- Každý prodává produkci všech ostatních v bedýnkách
- Každý týden směna na statku jednoho z nich

Stroudco

- Online tržiště
- Nabídky místních producentů
- Výdeje každou sobotu
- Částečně dobrovolnická organizace

Bioklub Kaplice

- Hromadný společný prodej místních potravin
- Organizuje místní pobočka HD v Kaplici

Mahlitzsch Hof

- MO/VO s biopotravinyami
- Až 20 druhů bedýnek
- Zeleninová bedýnka pro 4 osoby 13 €
- Sýrové bedýnky 9 a 15 €

Komunitou podporované zemědělství

„Komunitou podporované zemědělství je šance pro spotřebitele a zemědělce vytvořit vzájemně prospěšný, oboustranně odpovědný závazek, ve kterém si spotřebitelé zajistí lokální, ekologicky šetrně pěstované potraviny a drobní zemědělci zase důstojné živobytí a respekt. Základem je vzájemné sdílení rizik a přínosů mezi zemědělci a spotřebiteli.“

KPZ tvoří

Podílník

- Podílník neboli člen se na zem. produkci podílí především dlouhodobým závazkem:
 - odebírat úrodu,
 - platit za ni předem,
- získává podíl na úrodě
- Případně vkládá kapitálový podíl

Producent

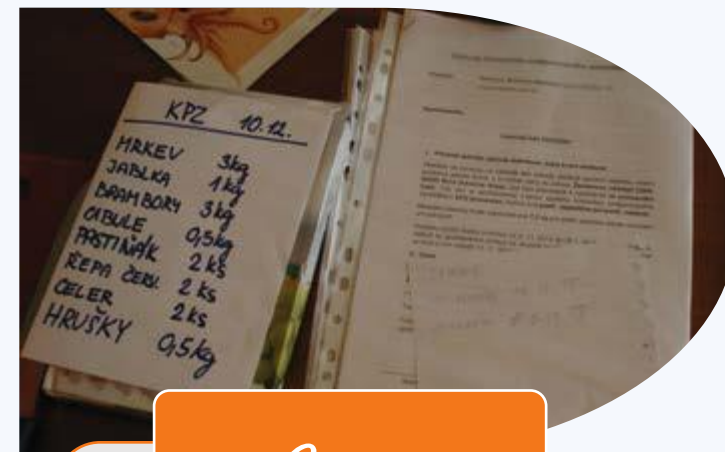
- Poskytuje potraviny či další zemědělské produkty
- Je buď zem. podnikatelem nebo zaměstnancem, jehož náklady či mzdu pokrývají vklady podílníků.

KPZ nejsou bedýnky

- KPZ se často kombinuje s přímým prodejem, ale není to totéž:
 - hlavním rozdílem je přijetí vzájemného závazku
 - spotřebitelé dávají sedlákovi jistotu odbytu (ať už předplatným, smluvně či jinak)
 - za to se jim dostává možnosti ovlivnit chod hospodářství (pěstované plodiny, způsob hospodaření, atd.)
 - spotřebitelé nenakupují, ale vytvářejí společenství

Přímý prodej neznamená sdílení rizika!

KPZ v praxi

- Podílníci nesou část rizika
- Zemědělec se podílí o část zisku

Sdílení rizik

Závazek

- Dlohodobý odběr
- Stálé množství

- Obvykle v režiji podílníků
- Producent připravuje celková množství pro všechny

Distribuce

Ceny

- Vycházejí ze vzájemné diskuse
- Odrážejí náklady produkce a hodnotu jakou podílníci produkci přikládají

Jak může KPZ pomoci zemědělcům

Potenciální ohrožení	Jak může KPZ pomoci?
Špatná úroda (např. přírodní katastrofa, škůdci, choroby, apod.)	Podílníci přijmou to, co se urodilo, ať je toho hodně či málo za stejnou předem stanovenou cenu.
Nevypočitatelný trh - nemožnost odbytu produkce	Podílníci se zavazují předem k odbytu určitého množství
Nestabilní cena za produkci	Podílníci dohodnou s producentem na začátku sezony cenu výhodnou pro obě strany, kterou budou platit v průběhu celého období.
Onemocnění zemědělce, špatné sociální zabezpečení	Podílníci mohou zemědělci zajistit např. peníze po dobu jeho onemocnění, nebo sami pracovat na statku po dobu onemocnění, nebo dovolené sedláka, případně zaměstnat zemědělce, aby pro ně produkoval potraviny za spravedlivou mzdu.
Nedostupnost kapitálu - poškození majetku, proměnlivé podmínky úvěrů, atd.	Podílníci mohou přispět k pořízení kapitálu prostřednictvím zakoupení podílu hospodářství, poskytnutím půjček, darů, apod.

Typy organizace KPZ

Sdílení úrody

- Náklady produkce hradí podílníci za odpovídající podíl na úrodě

Zajištěný odbyt

- Spotřebitelé se zavazují odebrat určitou část produkce s platbou předem

Pronajmi si ...

- Spotřebitelé platí roční „pronájem“, který pokrývá náklady produkce např. ovoce, mléka, apod.

Darování kapitálu/podílový vklad

- Spotřebitelé investují do hospodářství nebo darují/vkládají kapitál

KPZ Brno

- *V současné době v Brně fungují 4 skupiny*
 - *Firemní KPZ (pro 3 instituce) – 41 odběratelů*
 - *Univerzitní (pro studenty) – 26 odběratelů*
 - *2 pro veřejnost – 54 odběratelů*
- *Dva dodavatelé z Vysočiny: Ekofarma Holubí Zhoř a BiofarmaMachov*
- *Pravidla*
 - *Dodávka sezónní zeleniny (celkem okolo 20 druhů)*
 - *Podíl o hmotnosti 4–7 kg, v závislosti na období a sezóně.*
 - *Celkem cca 25 dodávek za rok*
 - *Platba je na 6 měsíců dopředu a v současné době činí 5700 Kč.*

Komunita Šelongových z Pustějova

- *Zelinářské hospodářství*
- *80 odběratelů na 4 odběrných místech*
- *Závazek odběru na celou sezonu*
- *Platba předem na celou sezonu*
- *Odběrná místa organizují podílníci*

Komunita Podporujeme svého sedláka

- 70 odběratelů
- 3 zemědělci (zelenina, mléčné výrobky, vejce)
- 1 odběrné místo v Praze – organizované odběrateli
- Předplatné na sezonu (květen-prosinec/leden) – 4 splátky
 - Podíl na zelenině – 215,- Kč á týden
 - Deset vajec – 50,- Kč
 - Mléčný balíček (mléko a tvaroh) – 50,- Kč
- Závozy každý týden (odběratelé mohou zvolit závoz 1x za 14 dní)

Děkuji za pozornost

Jan Valeška

www.kpzinfo.cz

info@biospotřebitel.cz